

Současné podoby vědeckého realizmu

Diplomant: Bc. Martin Zach

Diplomant si v předložené práci zvolil zajímavé téma, které zatím v české odborné literatuře není přehledně zpracované: současnou debatu o vědeckém realizmu. I letmý náhled do seznamu literatury člověka přesvědčí, že téma je v průběhu posledních dvou desetiletí intenzivně diskutované. Práci tak lze považovat za příspěvek k naturalizované filozofii vědy.

Autor prostudoval rozsáhlou primární literaturu a teorie zastoupené v literatuře rozřídil do tří přehledných pozic: *metafyzický* realizmus, *sémantický* realizmus a *epistemický* realizmus. Tyto hlavní pozice jednak představil, následně ukázal námitky proti nim, a poté odpovědi zastánců dané pozice na tyto námitky. Tato část práce ukazuje způsobilost pana M. Zacha zorientovat se v rozsáhlé odborné literatuře věnované každé z uvedených pozic, oddělit podstatné aspekty zastávaných pozic od marginálních detailů, samostatně posoudit relevantnost jednotlivých argumentů a takto získaný celek uspořádat do přehledného a srozumitelného textu.

Za hlavní a originální přínos práce považuji kapitolu 4 – *Teorie tepla a strategie divide et impera* –, ve které autor vztáhl jednotlivé, dříve již představené pozice, ke konkrétnímu materiálu z historie vědy – k dějinám kalorické teorie tepla. To vyžadovalo nastudovat a porozumět určité fyzikální teorii v rozsahu, který by umožňoval sledovat její historii (která vůbec nebyla jednoduchá, protože vedla přes okliku představovanou teorií kalorika k moderní představě tepla jako formy energie) a pak takto získané poznatky použít při argumentaci ve prospěch jedné z pozic vědeckého realizmu, zastávané řeckým filosofem Stathisem Psillosem a nazvané *divide et impera*. Kromě fyzikálního obsahu diskutované teorie student prostudoval i klasické práce z historie vědy autorů jako Robert Fox nebo Hasok Chang, které rozhodně nepatří mezi lehké texty.

Jak autor píše v úvodě své práce, jeho ambicí bylo nejen čtenáři představit vědecký realismus z pozice komentátora, ale nabídnout vlastní pozici, která navazuje na již existující pozice a zároveň poskytuje částečně originální pohled. Za pozitivní aspekt práce považuji, že čtenář může v každém bodě jasně identifikovat, kde autor diplomové práce stojí, jaké teze diskutované pozice přijímá a co naopak odmítá. Je nicméně trochu na škodu věci, že teze, které přijímá, neshrnul přehledným způsobem v závěru práce.

Diplomovou práci Bc. Martina Zacha hodnotím vysoce pozitivně. Autor si zvolil aktuální téma, prostudoval veliké množství primární i sekundární literatury, a to nejen z filosofie vědy, ale i ze samotné fyziky a její historie a dokázal jasně vyložit sérii argumentů a protiargumentů bohatě diskutované pozice vědeckého realizmu. Proto navrhuji práci hodnotit známkou **výborně** a připustit k obhajobě.